

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

М. І. Мальований

“ 3 ” 09 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка природокористування»

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальності: 101 «Екологія»

183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Факультет: плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Умань – 2019 рік

Робоча програма з курсу «Екологія» та «Технології захисту вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища». – Умань, Уманський НУС. – 2019. – 13 с.

Розробники: Щетина М. А. к. ек. н., доцент М.А. Щетина

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від “30” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри С.П. Сонько

(Сонько С. П.)

“30” 08 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодоовочівництва екології та захисту рослин

Протокол від “3” 09 2019 року № 1.

“ ” 2019 року Голова А.Г. Тернавський

(Тернавський А. Г.)

© Уманський НУС, 2019 рік
© Щетина М. А., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

«Економіка природокористування»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 4	<i>Галузь знань:</i> 10«Природничі науки»	<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Модулів – 1	Спеціальність 101 «Екологія»	Нормативна	
		<i>Рік підготовки</i>	
		4-й	
Змістових модулів – 3		<i>Семестр</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - курсова робота			
Загальна кількість годин – 120		7-ий	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год; самостійної роботи студента – 4 год	<i>Освітній ступінь</i> Бакалавр	<i>Лекції, год</i>	
		30	
		<i>Практичні заняття, год</i>	
		28	
		<i>Самостійна робота, год</i>	
		62	
		<i>Вид контролю</i>	
		Екзамен, курсова робота	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і становить

для денної форми навчання – 48,3:51,7.

2. Опис дисципліни

Мета курсу (інтегральна компетентність) – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Знання та критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності:

ФК 1. Знання та розуміння теоретичних основ наук про довкілля.

ФК 2. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК 4. Здатність до розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.

ФК 15. Здатність використовувати економічні механізми використання, охорони та відтворення природних ресурсів.

Програмні результати навчання:

ПР 2. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.

ПР 3. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

ПР 7. Розв’язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та /або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.

ПР 15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПР 17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

ПР 20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Змістовий модуль 1. Понятійно-термінологічний апарат економіки природокористування

Тема 1. Предмет, мета, завдання й структура курсу “Економіка природокористування”

Тема 2. Природні ресурси та їхня економічна оцінка

Тема 3. Екологічний зміст науково-технічного прогресу та глобальні проблеми людства

Тема 4. Теорія економічних збитків від антропогенного впливу та методика їх визначення⁴

Тема 5. Статистика навколишнього середовища та природних ресурсів

Змістовий модуль 2. Економічні аспекти екологічних проблем

Тема 6. Раціональне використання та охорона водних ресурсів

Тема 7. Раціональне використання та охорона земельних ресурсів

Тема 8. Лісові ресурси, їх використання і охорона

Тема 9. Еколого-економічні проблеми охорони атмосферного повітря

Змістовий модуль 3. Економічне обґрунтування природоохоронних заходів та їх ефективність

Тема 10. Економічний механізм регулювання раціонального природокористування

Тема 11. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища

Тема 12. Фінансово-кредитний механізм раціонального природокористування

Тема 13. Механізм управління раціональним природокористуванням та економіко-екологічна відповідальність

Тема 14. Принципи екологічного законодавства України та економіко-екологічна відповідальність

Тема 15. Інвестування раціонального природокористування

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Всього	В т. числі			Всього	В т. числі		
		л	п	с. р.		л	п	с. р.
МОДУЛЬ 1 ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ								
Змістовий модуль 1. Понятійно-термінологічний апарат економіки природокористування								
Тема 1. Предмет, мета, завдання й структура курсу “Економіка природокористування”	8	2	2	4				
Тема 2. Природні ресурси та їхня економічна оцінка	8	2	2	4				
Тема 3. Екологічний зміст науково-технічного прогресу та глобальні проблеми людства	8	2	2	4				
Тема 4. Теорія економічних збитків від антропогенного впливу та методика їх визначення	8	2	2	4				
Тема 5. Статистика навколишнього середовища та природних ресурсів	8	2	2	4				
Разом за змістовим модулем 1	40	10	10	20				
Змістовий модуль 2. Економічні аспекти екологічних проблем								
Тема 6. Раціональне використання та охорона водних ресурсів	8	2	2	4				
Тема 7. Раціональне використання та охорона земельних ресурсів	8	2	2	4				
Тема 8. Лісові ресурси, їх використання і охорона	8	2	2	4				
Тема 9. Еколого-економічні проблеми охорони атмосферного повітря	8	2	2	4				
Разом за змістовим модулем 2	32	8	8	16				
Змістовий модуль 3								
Тема 10. Економічний механізм регулювання раціонального природокористування	8	2	2	4				

Тема 11. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища	8	2	2	4				
Тема 12. Фінансово-кредитний механізм раціонального природокористування	8	2	2	4				
Тема 13. Механізм управління раціональним природокористуванням та економіко-екологічна відповідальність	8	2	2	4				
Тема 14. Принципи екологічного законодавства України та економіко-екологічна відповідальність	8	2	2	4				
Тема 15. Інвестування раціонального природокористування	6	2	-	6				
Разом за змістовим модулем 3	48	12	10	26				
ВСЬОГО	120	30	28	62				

5. Теми практичних занять

Назва тем		Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
МОДУЛЬ 1 ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ			
Змістовий модуль 1. Понятійно-термінологічний апарат економіки природокористування			
1	Наукові основи раціонального природокористування	2	
2	Природні ресурси, їх класифікація та економічна оцінка	2	
3	Науково-технічний прогрес та природокористування	2	
4	Економічний механізм раціонального природокористування	2	
5	Економічна ефективність природоохоронних заходів	2	
Всього за змістовим модулем 1		10	

Змістовий модуль 2. Економічні аспекти екологічних проблем			
6	Економіка водокористування	2	
7	Рациональне використання та охорона земельних ресурсів	2	
8	Рациональне використання та охорона лісових ресурсів	2	
9	Еколого-економічні проблеми охорони атмосферного повітря	2	
Всього за змістовим модулем 2		8	
Змістовий модуль 3. Економічне обґрунтування природоохоронних заходів та їх ефективність			
10	Принципи формування і механізм дії еколого-економічних інструментів	2	
11	Особливості регулювання і планування природоохоронної діяльності в зарубіжних	2	
12	Фінансово-кредитний механізм удосконалення	2	
13	Державне управління природокористуванням та природоохороною в Україні	2	
14	Міжнародний досвід екологічного законодавства	2	
Всього за змістовим модулем 3		10	
ВСЬОГО		28	

6. Самостійна робота

Назва тем		Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Змістовий модуль 1. Понятійно-термінологічний апарат економіки природокористування			
1	Історичні етапи розвитку науки «Економіка природокористування». Державна стратегія природокористування в Україні	4	

2	Економічна оцінка біорізноманіття. Облік природних ресурсів та екологічний моніторинг	4	
3	Еколого-економічне значення інновацій. Ринок екологічних інновацій в Україні та світі	4	
4	Особливості методики визначення економічних збитків від антропогенного навантаження в аграрному секторі	4	
5	Аналіз статистики з охорони та раціонального використання водних ресурсів	4	
Всього за змістовим модулем 1		20	
6	Еколого-економічний аналіз водного фонду України. Еколого-економічний аналіз водного фонду регіонів	4	
7	Еколого-економічний аналіз земельного фонду України. Еколого-економічний аналіз земельного	4	
8	Еколого-економічний аналіз лісового фонду України. Еколого-економічний аналіз лісового фонду регіонів	4	
9	Моніторинг забруднення атмосфери. Проблеми збереження озонового шару	4	
Всього за змістовим модулем 2		16	
10	Економічний інструментарій регулювання природокористування та його роль в системі товарно-грошових відносин	4	
11	Міжнародне співробітництво з питань охорони навколишнього природного середовища	4	
12	Фінансові методи стимулювання природоохоронної діяльності	4	
13	Система екоменеджменту в Україні	4	
14	Історичні аспекти розвитку екологічного законодавства України	4	
15	Інвестування раціонального природокористування	6	
Всього за змістовим модулем 3		26	
ВСЬОГО		62	

7. Методи навчання

Лекції, практичні, лабораторні, індивідуальні заняття, самостійне вивчення тем навчальної дисципліни.

До підготовки фахівців високого рівня використовуються такі методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні методи – розповідь-пояснення, бесіда, лекція.
- наочні – ілюстрація, демонстрація;
- практичні – практичні роботи, реферати;
- інформаційно-рецептивний метод передбачає передачу знань у готовому вигляді, сприяє розвитку уваги студентів;
- репродуктивний метод забезпечує можливість передавання великої за обсягом навчальної інформації за мінімально короткий час, без великих витрат зусиль;
- проблемний метод. Викладач показує зародження істини конкретної науки, демонструючи еталон проблемного мислення. Засвоюється засіб та логіка розв'язання проблеми, розвивається логічне мислення, формулюється інтерес до навчальної роботи;
- частково-пошуковий. Викладач організовує та спрямовує думки студентів до самостійного розв'язання проблеми, сприяє переходу знань у переконання. Формує вміння самостійно здобувати знання, сприяє розвитку логічного мислення, виховує інтерес до науково-пошукової діяльності;
- пошуковий метод, сприяє оволодінню методами наукового пізнання. Відбувається розвиток здібності до творчої діяльності.

8. Методи контролю

Усне та письмове опитування, тестування.

Матеріал лекції оцінюється за допомогою тестового контролю знань та усного опитування. Підсумковий контроль знань – іспит.

Поточний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять і має за мету перевірку засвоєння студентами кредитних модулів навчальної дисципліни.

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах, а також для встановлення зворотного зв'язку між викладачем, його якістю викладання і рівнем знань і умінь студентів.

Тестовий контроль передбачає однакові вимоги до усіх студентів, допомагає уникати надмірних хвилювань, надає можливості ефективніше

використовувати час, стимулює студентів до самоконтролю. Використовується для виявлення знання фактів, для визначення вмінь творчо використовувати набуті знання більш ефективними є інші методи контролю.

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань студентами за більш тривалий період навчання: за семестр, рік або курс навчання. Він охоплює і теоретичну і практичну підготовку студентів, здійснюється під час іспиту.

9. Розподіл балів за змістовими модулями дисциплін

ЗМ 1						ЗМ 2					ЗМ 3							Екзамен	Сума
22						21					27								
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	МК	Т6	Т7	Т8	Т9	МК	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	МК		
3	3	3	4	4	5	4	4	4	4	5	4	4	4	4	3	3	5	30	100

10. Критерії оцінювання курсової роботи відповідно до вимог кредитно-модульної системи

Критерій, за яким оцінюється робота	Рейтинговий бал
1. Перевірка курсової роботи:	70
відповідність змісту курсової роботи завданню та вимогам навчально-методичних рекомендацій щодо її виконання	45
самостійність вирішення поставленої задачі, проектного рішення, виконання розрахунків, креслень, графіків та таблиць	10
наявність елементів науково-дослідного характеру	5
використання комп'ютерних технологій	5
відповідність стандартам оформлення	5
2. Захист курсової роботи, в тому числі:	30
доповідь	10
правильність відповідей	20
ВСЬОГО	100

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Щетина М. А. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Економіка природокористування» для студентів за спеціальності 101 «Екологія» / М. А. Щетина. – Умань, 2019. – УНУС. – 20 с.

13. Рекомендована література

Базова:

1. Економіка природокористування: підручник / [Фурдичко О.І., Мармуль Л.О., Малєєв В.О., Пилипенко Ю.В.]. – К.: Аграрна освіта, 2009. – 256 с.
2. Макарова Н. С. Економіка природокористування: Навч. посібник. / Н. С. Макарова, Л. Д. Гармидер, Л. В. Михальчук. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 322 с.
3. Основи екології та економіка природокористування. Курс лекцій. Практикум: Навчальний посібник.– 3-є вид., перероб. і доп. / За ред. Царенко О. М. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 592 с.
4. Синякевич І. М. Економіка природокористування: Навч. посібник.

/ І. М. Синякевич. – К., ІЗМН, 1996.–156 с.

5. Синякевич І. М. Інструменти екополітики: теорія і практика. / І. М. Синякевич. – Львів: ЗУКЦ, 2003.–187 с.

Допоміжна

1. Законодавча і нормативна база природоохоронної діяльності в Україні.
2. Довгий С. О. Екологічні ризики, збитки та раціональні межі використання надр в Україні / С. О. Довгий, М. М. Коржнев, М. М. Курило та ін. – К.: Ніка- Центр, 2012. 9.

3. Коржнев М. М. Економіка природокористування. Підручник. / М. М. Курило. – К.: ВПЦ Київський університет. – 2005. – 99с.

4. Андрієвський І. Д. Концепція реформування економічного механізму впровадження платежів за користування надрами / І. Д. Андрієвський // Фінанси України. – 2004. – №7. – С. 75-85.

14. Інформаційні ресурси

Інтернет-ресурси

1. www.ecolife.org.ua
2. www.alter-eco.org.ua (коаліція українських неурядових організацій “Альтер-Еко”)
3. www.ecoleague.net (офіційний сайт Всеукраїнської екологічної Ліги)
4. www.dovkilia.kiev.ua (сайт екологічного проекту)
5. Ecoproduct.org.ua (сайт загальнонаціонального проекту “Екологічно чистий продукт”)
6. www.erriu.ukrtel.net (сайт Інституту досліджень навколишнього середовища та ресурсів)
7. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (законодавство України)
8. www.eea.europa.eu/ (EEA – European Environment Agency)
9. www.ecopravo.lviv.ua
10. www.menr.gov.ua (сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища)
11. www.geo.ru
12. www.franko.lviv.ua
13. www.ecoline.ru/mc/books/ema